

Ігор Бриндак

Напевно, багато читачів, прочитавши заголовок, неабияк здивуються, адже всі знають, що Нарнія - це казкова країна, вигадана англійським письменником Клайвом Стейплзом Люїсом (другом Джона Толкієна). З одного боку – так і є. А з іншого боку - не все так однозначно. Бо якщо пошукати уважно, то можна знайти Нарнію і в нашому земному світі. А як і де – читач дізнається з публікації.

Отож, як ви, дорогі читачі, уже зрозуміли, мова йтиме про «Хроніки Нарнії». Це епопея, написана у жанрі фентезі. Автором її є англійський письменник Клайв Стейплз Люїс (1898-1963). Завершена епопея – це сім романів. Число, до речі, досить символічне. Перший із них вийшов у світ у 1950 році, останній - у 1956. Але для більшості людей «Хроніки Нарнії» відомі передусім завдяки своїм екранізаціям. Ще у 1980-х роках у Великій Британії студією BBC було знято однойменний серіал. А у 2005 році американський режисер Ендрю Адамсон, застосовуючи найновіші комп'ютерні технології, екранізував другу частину знаменитої епопеї «Лев, Біла відьма і шафа». Це викликало величезний глядацький інтерес. Пізніше було знято ще дві частини: «Принц Каспійан» та «Підкорювач зорі». Найближчим часом має вийти у світ ще «Срібний трон».

У нашому часописі свого часу вже була згадка про «Хроніки Нарнії» (див. «Лев із коліна Юди» // «Жива Вода»: - № 9-10, 2017). І там, власне, говорилося, що ця епопея – це просто алегоричний переказ Біблії, де в образі Лева Аслана (персонажа, який присутній у всіх семи романах), представлений Ісус Христос. В образі лева Спаситель поданий не тому, що цього звіра прийнято вважати царем тваринного світу, а через те, що так його названо у Святому Писанні: «Не плач, ось переміг лев від племені Юди, паросток Давида, так що може розкрити книгу й сім печатей її» (Одкр. 5,5). У першій частині епопеї під назвою «Племінник чаклуна» розповідається про сотворення Нарнії. Фактично це алюзія на сотворення світу. А в заключній, яка так і називається - «Остання битва», - йдеться про її кінець. Тобто явний натяк на Книгу Апокаліпсису.

Для чого письменник узявся так дивно переповідати християнські істини? Відповідь є у «Підкорювача зорі», де Аслан говорить до дівчинки, на ім'я Люсі Певенсі, такі слова: «Ви для того і побували в Нарнії, щоб уміти пізнавати мене у своєму світі» (перед тим Лев пояснив, що він також живе і в нашому світі, тільки під іншим іменем). У реальності ці слова звернені не лише до Люсі, але й до майбутніх читачів, щоб вони наново відкрили усю красу Євангелія.

Тепер – про саму назву. Чому «Хроніки» – це зрозуміло. Але чому Нарнія? Чи це виключно плід вимислу письменника? Ні. Уся справа в тому, що в Центральній Італії у провінції Умбрія є містечко Нарні, яке латинкою пишеться Narnia, тобто Нарнія. Воно було засноване ще в римські часи і назву взяло від ріки Нар. Як пізніше розповідав у спогадах Волтер Хупер, особистий секретар Люїса, письменник у своєму атласі обвів назву цього містечка олівцем. Отож, саме на честь нього і була названа казкова країна Нарнія. І не випадково, бо, згідно з розповідями Хупера, Люїс зауважив, що Нарнія лежить на половині шляху між Римом і Асижом, тобто містами надзвичайно важливими для церковної історії. Рим - зрозуміло чому, а ось Асиж – це батьківщина великого середньовічного аскета і проповідника, святого Франциска Асижського, чоловіка, який колись подібно до Люїса наново вирішив відкрити Євангеліє для своїх сучасників. Тобто спочатку саме розташування міста викликало зацікавлення письменника. Згодом додалися ще дві причини. Перша – це археологічні розкопки, які мали місце у 30-х роках минулого століття. Саме тоді археологи знайшли у Нарнії сліди не лише римської, а й етрусської культури. У тому числі серед знайдених артефактів були кам'яний лев і кам'яний жертвник. На останньому давні етруски здійснювали тваринні, а можливо, й людські жертвоприношення. Саме ці предмети були пізніше описані у «Хроніках».

Друга причина ще цікавіша. Вище вже згадувалась одна з героїнь хронік Люсі Певенсі. Ця дівчинка потрапила в Нарнію з нашого світу, а пізніше взяла туди своїх братів і сестру. Як не дивно, у цієї героїні були реальні прототипи. Перша з них - це похресниця письменника Люсі Барфілд (1935-2003). Саме їй Люїс присвятив «Хроніки Нарнії», про що вказав у передмові. А от друга... У 1710 році Папа Римський Климент XI проголосив блаженною італійську черницю з ордену Сестер Домініканок Люцію Брокаделлі (1476-1544). І хоча ця черниця більшу частину свого життя провела у Феррарі, але народилася вона... Де б ви думали? Правильно, у Нарнії. Тому і почитається вона Церквою як блаженна Луція або Люсі Нарнійська. Переповідати увесь життєпис подвижниці тут не маю можливості, але варто відзначити одне. З дитинства Люція мала надприродні візії. А пізніше, уже в монастирі, вона отримала стигмати. Однак, незважаючи на це, їй довгий час не вірили навіть найближчі люди. Подібну паралель ми бачимо із Люсі Певенсі. Їй теж брати і сестра спочатку не вірили, коли вона говорила, що побувала в Нарнії.

Але чи прототипом Нарнії є тільки одне місто в Італії? Не тільки. Цікаво, що верховний король цієї казкової країни, поставлений самим Асланом, має ім'я Пітер, що означає Петро. Випадковість? Ні, бо в заключній частині епопеї «Остання битва» Аслан доручає саме Пітеру відкрити двері у його царство. Тут знову алюзія до відомих євангельських слів: «Ти Петро (скеля), і що я на цій скелі збудую мою Церкву, й що пекельні ворота її не подолають. І я дам тобі ключі Небесного Царства, і що ти на землі зв'яжеш, те буде зв'язано на небі; і те, що ти на землі розв'яжеш, те буде розв'язане й на небі» (Мт. 16, 18-19). Тому Нарнія також символізує й Церкву. Після останньої битви ця країна була переображена в нову Нарнію, яка, як був переконаний Аслан, буде тривати вічно. Згідно з християнським віровченням, Церква також переобразиться у вічне Боже царство.

А ще Нарнія може символізувати Батьківщину. І хоча епопея написана англійцем, проте й український читач побачить там актуальні речі. Адже нарнійці показані як народ, який упродовж багатьох століть був поневолений, а після здобуття свободи ставав неодноразово об'єктом агресії чужинців. Однак перемагав він тільки тоді, коли йшов за повелінням Аслана. Наука важлива і для нашого часу.

До речі, вороги Нарнії намагаються поневолити її не тільки через зовнішню агресію, але й через різні хитрощі й маніпуляції. Фактично майже в кожній із частин епопеї сили зла ніколи не починають діяти відкрито. Вони намагаються представити себе як захисники добра, щоб мати вплив на тих, кого хочуть поневолити або знищити. Тому для позитивних персонажів уміння вчасно виявити приховане зло є ще більш важливою річчю, ніж володіння зброєю. А чого вартує хоча б така цитата: «А сиділи вони на уроці історії. Історія часів правління Міраза була предметом найобов'язковішим і найпрецікавішим. З одного боку, вона була нуднішою будь-якої іншої найнуднішої правдивої історії, з іншого боку – правди в ній було не більше, аніж у найнеймовірніших пригодницьких романах» (цит. за К. С. Люїс. «Хроніки Нарнії. Повна історія чарівного світу» // Харків: «Клуб сімейного дозвілля»; 2017, стор. 250). Чи це вам нічого не нагадує? Завдяки цій цитаті можна зрозуміти і багато сучасних подій.

Отож, як бачимо, що хоча «Хроніки Нарнії» і належать до жанру фентезі, ідея, закладена в них, є правдивою, і тому вони будуть повчальними як для дорослих, так і для дітей. Що стосується самої Нарнії, то, як уже переконалися читачі, її можна знайти і в нашому земному світі. Але якщо шукати виключно містечко, то це буде цікаво хіба що для туристів. Однак ті, хто шукають чогось більшого, подібно до Люсі та її родини, що залишилися у вже переображеній Нарнії навіки, напевно, здогадаються самі, куди потрібно спрямовувати свій шлях.

Ігор БРИНДАК, Де знаходиться Нарнія? // «Жива Вода» №8-9 2019